

РЕСУРНА КОНЦЕПЦІЯ ТРАКТУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ: СУТНІСТЬ ТА ОБМЕЖЕННЯ У ЗАСТОСУВАННІ

© 2014 КАЛЮЖНА Н. Г.

УДК 005:658

Калюжна Н. Г. Ресурсна концепція трактування потенціалу в економіці: сутність та обмеження у застосуванні

Метою статті є визначення доцільності дотримання ресурсної концепції трактування потенціалу як економічної категорії. Для вирішення поставленого завдання здійснено систематизацію основних підходів до трактування поняття «потенціал» в економіці та досліджено еволюцію трактування поняття «виробничий потенціал». Показано, що значне поширення в економіці взагалі та при визначенні поняття виробничого потенціалу зокрема отримала ресурсна концепція трактування потенціалу, в межах якої сформувалися ресурсний, ресурсно-цільовий та ресурсно-результатний підходи. Обґрунтовано, що, незважаючи на наявність щільного зв'язку між ресурсами та потенціалом господарюючого суб'єкта, ці поняття не є тотожними, а саме: ресурсне забезпечення господарюючого суб'єкта є необхідною, але не вичерпною умовою реалізації його потенціалу. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є визначення можливостей інтеграції ресурсної концепції з іншими підходами до трактування потенціалу як економічної категорії.

Ключові слова: потенціал, економіка, ресурси, концепція, підприємство, підхід

Табл.: 2. **Бібл.:** 23.

Калюжна Наталія Геннадіївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент, кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля (кв. Молодіжний, 20а, Луганськ, 91034, Україна)

Email: kalujnaya.natalya@gmail.com

УДК 005:658

UDC 005:658

**Калюжная Н. Г. Ресурсная концепция трактовки потенциала
в экономике: сущность и ограничения в применении**

**Kaluzhna N. G. The Resource Concept of the Interpretation of Potential
in Economy: the Nature and Limitations in Application**

Целью статьи является определение целесообразности соблюдения ресурсной концепции трактовки потенциала как экономической категории. Для решения поставленной задачи осуществлена систематизация основных подходов к трактовке понятия «потенциал» в экономике и исследована эволюция трактовки понятия «производственный потенциал». Показано, что значительное распространение в экономике вообще и при определении понятия производственного потенциала в частности получила ресурсная концепция трактовки потенциала, в пределах которой сформировались ресурсный, ресурсно-целевой и ресурсно-результатный подходы. Обосновано, что, несмотря на наличие тесной связи между ресурсами и потенциалом хозяйствующего субъекта, эти понятия не являются тождественными, а именно: ресурсное обеспечение хозяйствующего субъекта является необходимым, но не исчерпывающим условием реализации его потенциала. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является определение возможностей интеграции ресурсной концепции с другими подходами к трактовке потенциала как экономической категории.

The aim of the article is to determine the expediency of compliance with the resource concept of interpretation of the potential as an economic category. To solve this problem a systematization of the main approaches to the interpretation of the concept of «potential» in the economy was implemented and the evolution of the interpretation of the concept of «productive potential» was studied. It was also shown that a considerable spread in the economy in general and in the definition of productive potential in particular the concept of resource-based potential interpretation was received within which the resource, resource-focused and resource and result approaches were formed. It was proved that, despite the close relationship between the resources and potential of an economic entity, these concepts are not identical, namely the provision of resources for the business entity is a necessary condition but not exhaustive realization of its potential. The prospect of further research in this direction is to identify opportunities for integration of resource concept with other approaches to the treatment of potential as an economic category.

Ключевые слова: потенциал, экономика, ресурсы, концепция, предприятие, подход

Key words: potential, economy, resources, concept, company's, approach

Табл.: 2. **Библ.:** 23.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 23.

Калюжная Наталья Геннадиевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент, кафедра менеджмента внешнеэкономической деятельности, Восточноукраинский национальный университет им. В. Даля (кв. Молодежный, 20а, Луганск, 91034, Украина)

Kaluzhna Nataliya G. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Foreign Economic Activity Management, East-Ukrainian National University named after V. Dahl (91034, Ukraine)

Email: kalujnaya.natalya@gmail.com

Email: kalujnaya.natalya@gmail.com

Вступ. Тенденції сучасних ринкових процесів зумовлюють переорієнтацію підприємств національної економіки від забезпечення поточних результатів діяльності у площину підтримки перспективного економічного розвитку, що вважається певним гарантом їхньої здатності до сталого функціонування. Досягнення цієї мети безпосередньо залежить від реалізації потенціалу господа-

рюючого суб'єкта. Вирішення економічними наукою та практикою проблеми ефективного управління потенціалом господарюючого суб'єкта потребує формування системного уявлення щодо реалізації концепції потенціалу в економіці.

Аналіз публікацій. Поняття «потенціал» як економічна категорія давно і широко розглядається в економіч-

ній літературі. Дослідження різних аспектів формування та використання потенціалу здійснювали такі вчені, як Л. І. Абалкін [1], А. І. Анчишкін [2], В. Вейць [3], К. Г. Воблий [4], Є. В. Лапін [10], В. С. Немчинов [13], І. П. Отенко [14], О. С. Федонін [17]. Дослідження потенціалу як економічної категорії відбувалося як у контексті визначення можливостей країни або групи країн [1; 3; 4], регіону або території [8], так і підприємства [10; 14; 17] та потенціалу окремих видів ресурсів [7; 8; 21].

Як зазначається в роботі О. С. Федоніна, І. М. Репіної та О. І. Олексюка [17], дослідження еволюції наукового розуміння поняття «потенціал» дає змогу зробити висновки, що його запровадження в економічні дослідження було пов'язане з розробкою проблем комплексної оцінки рівня розвитку виробничих сил у двадцять років минулого століття [17, с. 5]. Другий пік зацікавлення цією проблемою припадає на кінець 1970-х – початок 1980-х рр., коли з'являється багато публікацій щодо різних аспектів поняття «потенціал». При цьому у більшості робіт як сучасного, так і радянського періоду підкреслюється важливість вивчення проблем оцінки потенціалу та вказується на значні відмінності у визначенні поняття «потенціал», його суті, складу і співвідношення з іншими економічними категоріями. Незважаючи на пильну увагу до даного питання, дотепер в сучасних теорії і практиці управління багато проблем, пов'язаних із використанням поняття «потенціал економічних суб'єктів», недостатньо опрацьовані. Термінологічна невизначеність у цій галузі дослідження обумовлюється, зокрема, виключною вживаністю та універсальністю власне терміна «потенціал», що зумовлює можливість його різнобічного розгляду та трактування. Зокрема, в контексті дослідження потенціалу підприємства в роботі [14] зазначається, що для дослідників він уявляється «...дещо абстрактною категорією. Його межі нечіткі, чинники не цілком визначені, вплив на поточні процеси опосередкований. Але в той же час ця ж категорія вельми конкретна, оскільки практично кожне рішення може здійснити на нього (і через його посередництво на всю подальшу історію підприємства) або певний позитивний, або серйозний негативний вплив» [14, с. 8].

Отже, поняття «потенціал» є складним, багатограним та багатоелементним, його розуміння і оцінка залежать від цілей дослідження. Водночас із дослідженнями змістовної суті цього поняття виокремлюються і дослідження джерел його виникнення та розвитку. Особливої актуальності вони набули в умовах активного пошуку шляхів піднесення економіки країн. Відтак, виникає проблема уточнення сутності поняття потенціалу в економіці з метою виявлення тих загальних закономірностей, які є прийнятними для дослідження потенціалу як економічної категорії незалежно від рівня його прояву та місця виникнення.

У розвитку сучасних уявлень про джерела формування потенціалу можна виокремити ряд підходів, які систематизовано в табл. 1 та докладно розглянуто в роботі автора [9]. Аналіз основних підходів до трактування потенціалу дозволив виявити відмінності, пов'язані з тим, що кожний з дослідників виокремлював певну рису потенціалу. В окремих тлумаченнях робиться акцент на умови і фактори, що визначають величину потенціалу (ресурсна концепція), в інших – на

характер економічних відносин в окремих сферах діяльності суб'єкта господарювання (фінансовій, виробничій, маркетинговій, управлінській тощо) або на мету формування (забезпечення конкурентоспроможності, стійкості, успішності, розвитку тощо) та на результат його використання. Інтеграція різноманітних тлумачень поняття «потенціал» за загальними ідеями свідчить, що значна кількість визначень цього поняття в економічному сенсі надається в межах ресурсної концепції трактування потенціалу.

Постановка завдання. Розглянемо докладніше підходи, що сформувалися в межах ресурсної концепції трактування потенціалу в економіці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Прибачники ресурсної концепції трактування потенціалу розглядають потенціал як сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів [17]. Ресурсну позицію підтримували такі дослідники, як А. І. Анчишкін [2], Л. І. Абалкін [1], Б. Плишевський [15, с. 3], А. Тодосійчук [21, с. 64], Ю. Личкін [11, с. 28], А. Цигічко [22, с. 10] та інші. Цей підхід передбачає оцінювання потенціалу як суми фізичних і вартісних оцінок його складових і дозволяє визначити рівень ресурсної забезпеченості суб'єкта господарювання (підприємства, виробництва та ін.).

Ресурсна концепція трактування потенціалу отримала значне поширення в економіці та, як свідчать дані табл. 2, найбільше ця точка зору розповсюджена при дослідженні виробничого потенціалу, який у першому наближенні пояснюється як характеристика можливостей підприємства (держави, регіону) щодо виготовлення продукції, виходячи з усіх необхідних складових для забезпечення виробничого процесу. Зокрема А. І. Анчишкін зараховує до виробничого потенціалу набір ресурсів, які у процесі виробництва набувають форми чинників виробництва [2].

Підвищена увага, яка приділялася в літературі радянського періоду виробничому потенціалу, пояснюється тогочасною пріоритетністю розвитку саме виробничої бази підприємств, оскільки саме нарощування обсягів виробництва входило до складу найбільш пріоритетних завдань державної політики СРСР.

Відповідно, до певного часу потенціал підприємства зводився виключно і в кращому разі до дослідження виробничого потенціалу. Тим часом, очевидно, неможливе ототожнення виробничого потенціалу як з економічним, так і з сукупним потенціалом підприємства, так само як і функціонування сучасного підприємства – тільки з виробництвом продукції і наданням послуг. Зокрема, як зазначається в роботі [20], з переходом промисловості України до ринкових відносин відбувається зміна орієнтації в діяльності підприємств із максимізації випуску заздалегідь визначеної продукції, що традиційно пов'язувалася з категоріями «економічний потенціал підприємства» та «виробничий потенціал підприємства», на випуск такої продукції, яка буде максимально реалізованою на стадії обміну. Тепер термін «потенціал» пов'язується не тільки з виробництвом, але й з реалізацією продукції, обсяг якої залежить не лише від внутрішнього стану підприємства й, зокрема, його ресурсної забезпеченості, але й від стану чинників зовнішнього середовища.

Таблиця 1

Підходи до трактування поняття «потенціал» в економіці

Автори	Вид потенціалу	Ресурсна концепція			Ресурсно-результатний (потужнісний)	Потенціал як здатність	Потенціал як можливість	Потенціал як соціально-економічна характеристика
		Ресурсний підхід	Ресурсно-цільовий підхід	5				
1	2	3	4	5	6	7	8	
О. С. Федонін та ін. [17, с. 6 – 8]	Потенціал підприємства	Сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів	Система матеріальних і трудових факторів (умов, складових), що забезпечують досягнення мети виробництва	Здатність комплексу ресурсів економічної системи виконувати поставлені перед нею завдання				
О. Я. Степанов, Н. В. Іванова [18]	Економічний потенціал	Сукупність ресурсів, що є в наявності		Ототоження термінів «економічний потенціал», «економічна потужність» і «народногосподарський потенціал»	Сукупна здатність галузей народного господарства		Результат економічних і виробничих стосунків між суб'єктами господарської діяльності	
Є. В. Лапін [10, с. 14 – 16]	Виробничий потенціал	Сукупність ресурсів без урахування їхньої взаємодії і участі в процесі виробництва	Сукупність ресурсів, здатних виробляти певну кількість матеріальних благ	Потенціал як аналог виробничої потужності				
Н. Т. Ігнатенко, В. П. Руденко [8, с. 7]	Потенціал території	Сукупність природних умов і ресурсів, можливостей, запасів, засобів, цінностей		Потужність виробництва (галузі народного господарства), фондів, ресурсів країни, регіону		Можливість виробничих сил досягти певного ефекту	Потенціал визначається ресурсною, економічною, природною, регіональною та ін. характеристиками	
Є. В. Лапін [10, с. 22 – 26]	Економічний потенціал	Сукупність наявних ресурсів		Тотожний термінам «економічна потужність», «народногосподарський потенціал»	Сукупна спроможність галузей народного господарства		Результат економічних і виробничих відносин між суб'єктами діяльності	
О. І. Гончар [6]	Економічний потенціал	Сукупність наявних ресурсів		Ефективне використання потужності	Сукупна здатність галузей народного господарства			
В. Я. Чевганова, Ю. В. Карпенко [23, с. 226 – 227],	Виробничий потенціал			Результат рівня розвитку та використання продуктивних сил		Узагальнююча оцінка можливостей	Соціально-економічна категорія	

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8
Н. Г. Міценко [12]	Виробничий потенціал	Сукупність ресурсів	Сукупність чинників виробництва, спрямованих на досягнення певних цілей	Ефективне використання потужності в комплексі з метою досягнення максимального результату			Результат економічних і виробничих відносин між суб'єктами господарської діяльності
О. В. Титарь [20]	Потенціал підприємства	Сукупність ресурсів необхідних для діяльності підприємства (ресурсний)	Сукупність ресурсів, спроможних досягти мети виробництва або інших цілей (ресурсний цілеспрямований)	Максимально можливий випуск продукції при повному використанні наявних ресурсів (потужнісний)		Можливості підприємства, що мають спрямовуватися на задоволення потреб споживачів	Результат діяльності підприємства
Ю. Б. Іванов [19]	Потенціал підприємства [19, с. 27]	Умови і фактори, що визначають величину потенціалу (ресурсна концепція)	Мета формування (забезпечення конкурентоспроможності, стійкості, успішності та ін.)	Результат використання (цільовий підхід)			Характер економічних відносин в окремих сферах діяльності суб'єкта господарювання (фінансовій, виробничій та ін.)
	Стратегічний потенціал підприємства [19, с. 26]	Сукупність ресурсів, що забезпечують спроможність виробляти певну кількість продукції (ресурсний)	Система взаємопов'язаних та до певних меж взаємозамінних ресурсів, спрямованих на досягнення поставлених цілей (цільовий)	Сукупність взаємопов'язаних ресурсів, що забезпечують спроможність досягнення максимальних у поточних умовах результатів (структурний)		Сукупність можливостей підприємства, що дозволяють отримання економічних вигод (інформаційний)	

Таблиця 2

Поняття «виробничий потенціал»: еволюція трактування та підходи до визначення

Автор та рік визначення	Поняття	Сутність поняття	Підхід ¹	
			Основний	Підтримуючий
К. Г. Воблій [4], 1924 рік	Потенціал виробничих сил	Потенційна можливість країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення	Потенціал як можливість	Потенціал як соціально-економічна характеристика
В. М. Вейць [3], 1927 рік,	Потенційні виробничі сили	Не тільки матеріальні елементи, а також ті чи інші умови, за яких здійснюється виробничий процес	Ресурсний	Потенціал як можливість
В. С. Немчинов [13], 1967 рік	Потенціал розширеного виробництва	Ресурсні можливості національної економіки для здійснення економічного зростання	Ресурсно-цільовий	
О. І. Анчишкін [2], 1973 рік	Виробничий потенціал	Сукупність ресурсів, які в процесі виробництва набувають форми факторів виробництва	Ресурсний	
З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська [5], 2003 рік	Виробничий потенціал	Максимальна можливість об'єкта функціонування з урахуванням чинників впливу шляхом раціонального використання всіх видів ресурсів для досягнення потенціальних цілей	Потенціал як можливість	Ресурсно-цільовий
О. В. Титар [20], 2008 рік	Ефективний виробничий потенціал підприємства	Максимально можливий обсяг випуску продукції підприємства (надання послуг, виконання робіт), який може бути повністю реалізований протягом певного проміжку часу за оптимального використання наявних і прихованих можливостей системи ресурсів у ринковому середовищі господарювання	Ресурсно-результативний (потужнісний) підхід	
Н. Г. Міценко [12], 2009 рік	Виробничий потенціал підприємства	Системне поняття, яке характеризує можливості підприємства щодо виготовлення продукції, виходячи з наявних у його розпорядженні всіх необхідних складових для забезпечення виробничого процесу – основних фондів, трудових, сировинно-матеріальних та інформаційних ресурсів і технології, а також умов, що визначають можливість впровадження організаційно-технічних і технологічних інновацій	Потенціал як можливість	Ресурсний

¹ Підхід визначається згідно з авторською класифікацією (див. табл. 1).

Слід зазначити, що трактування терміна «потенціал» як певної сукупності ресурсів, насамперед економічних, безпосередньо пов'язаних із функціонуванням виробництва та прискоренням науково-технічного прогресу, має досить прихильників і серед сучасних науковців, і також переважно при визначенні виробничого потенціалу [5; 12; 20; 22]. До складових потенціалу в цьому розумінні відносять відповідні трудові, матеріальні, фінансові та інформаційні ресурси, які залучаються у сферу вдосконалення виробництва. Сюди ж включають і сукупність ресурсів, яка забезпечує необхідний рівень організації виробництва та управління, ресурси сфери освіти і перепідготовки кадрів.

На наш погляд, «ресурсне» розуміння потенціалу, безумовно, має важливе значення для планування та управління виробничою діяльністю, але не вичерпує найістотніших його характеристик. Погоджуючись із поширеною тезою Л. І. Абалкіна, на яку існує багато посилань у літературі, що поняття «потенціал» і «ресурси» не слід протиставляти [1, с. 12], зазначимо, що їх не слід і отожднювати. Як було по-

казано в процесі конкретизації загальнонаукової сутності поняття «потенціал», ресурси можуть розглядатися як кількісна характеристика можливості суб'єкта господарювання до здійснення певної діяльності. Але, як ґрунтовно зазначається, наприклад, у роботі [16], в контексті дослідження потенціалу підприємства «...хоча для окремого підприємства як первинної ланки економічної системи наявність ресурсів дійсно є визначальним фактором реалізації його виробничих і економічних можливостей... забезпеченість ресурсами, наявність або відсутність якогось певного ресурсу не є першоосновою можливостей» [16, с. 25 – 26].

Ще одна принципова відмінність між термінами «ресурси» і «потенціал», яка зазначається в роботі [18], полягає в тому, що ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, а потенціал окремого підприємства, суспільства в цілому є невід'ємним від суб'єктів діяльності. Тобто термін «потенціал», окрім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здатності працівника, колективу, підприємства, суспільства в ці-

лому до ефективного використання наявних засобів або ресурсів [18].

Висновки з проведеного дослідження. Зазначимо, що, безумовно, не можна заперечувати наявність щільного та безперервного зв'язку між поняттями ресурсів та потенціалу соціально-економічної системи. Ресурси дійсно створюють сукупність наявних елементів функціонування та розвитку будь-якої системи, але потенціалом цієї системи є її можливість створювати, розвивати та збільшувати економічні й соціальні цінності. Тому, як уявляється, первинним має виступати визначення ресурсів як складників потенціалу, які утворюють його матеріально-технічний, фінансовий, кадровий та інші фундаменти [7]. Відтак, потенціал як можливість системи до розвитку, забезпечення досягнення мети, виконання поставлених завдань тощо, асоціюється з певною сукупністю ресурсів, але ресурсний підхід, незважаючи на частоту вживання, навряд чи може дати вичерпне визначення потенціалу суб'єкта господарювання, навіть якщо йдеться про такий вид потенціалу, як виробничий. Також у такому первісному вигляді ресурсна концепція взагалі порушує причинно-наслідковий зв'язок між явищами, адже, як зазначається в [20], не ресурси формують мету виробництва, а навпаки, мета функціонування підприємства визначає певну систему ресурсів, спрямовану на її досягнення. Поширюючи цю тезу, зазначимо, що ресурсна концепція трактування потенціалу суб'єкта економічної діяльності у своєму первісному вигляді є занадто обмеженою та потребує подальшого розвитку. Зокрема, доцільним є визначення можливостей інтеграції ресурсної концепції з іншими (див. табл. 1) підходами до трактування потенціалу як економічної категорії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абалкин Л. И. Диалектика социалистической экономики / Л. И. Абалкин. – М.: Мысль, 1981. – 351 с.
2. Анчишкин А. И. Наука – техника – экономика / А. И. Анчишкин. – М.: Экономика, 1989. – 384 с.
3. Вейц В. И. Потенциальные и кинетические производительные силы мирового хозяйства / В. И. Вейц. – М.: Мысль, 1927. – 212 с.
4. Воблый К. Г. Производительные силы Украины. Техника, экономика и право / К. Г. Воблый // Научные записки Института народного хозяйства. – 1924. – № 4 – 5. – С. 126 – 149.
5. Герасимчук З. В. Виробничий потенціал регіону: методика оцінки та механізми його нарощування / З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. – Луцьк: РВВ ЛДТУ, 2003. – 242 с.
6. Гончар О. І. Еволюція категорії «потенціал підприємства» та її роль в економічних дослідженнях / О. І. Гончар, Ю. Г. Галкіна // Вісник Харківського національного університету. – 2009. – Т. 3, № 5. – С. 245 – 247.
7. Зеніна-Біліченко А. С. Формування управлінського потенціалу промислових підприємств як інноваційне джерело їх розвитку / А. С. Зеніна-Біліченко // Держава та регіони. – 2009. – № 4. – С. 76 – 82.
8. Игнатенко Н. Т. Природно-ресурсный потенциал территории: географический анализ и синтез / Н. Т. Игнатенко, В. П. Руденко. – К.: Вища школа, 1986. – 362 с.
9. Калюжна Н. Г. Трактування терміна «потенціал» в економіці: комплексний підхід / Н. Г. Калюжна // Вісник Хмельниць-

кого національного університету. Серія «Економічні науки». – 2011. – Т. 1, № 4 (178). – С. 133 – 137.

10. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: [монография] / Е. В. Лапин. – Сумы: Университетская книга, 2004. – 360 с.

11. Лычкин Ю. В. Потенциал строительного комплекса / Ю. В. Лычкин // Экономист. – 1997. – № 6. – С. 28 – 33.

12. Міценко Н. Г. Теоретичні засади визначення сутності категорії «виробничий потенціал підприємства» / Н. Г. Міценко, А. В. Щербак // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. Вип. 19.3. – 2009. – С. 302 – 304 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlut/19_3/302_Micenko_19_3.pdf

13. Немчинов В. С. Экономико-математические методы и модели / В. С. Немчинов. – М.: Наука, 1967. – 207 с. (Избранные произведения в 6 т.; т. 3).

14. Отенко И. П. Методологические основы управления потенциалом предприятия: [науч. изд.] / И. П. Отенко. – Харьков: ХНЭУ, 2004. – 216 с.

15. Плышевский Б. П. Потенциал инвестирования / Б. П. Плышевский // Экономист. – 1996. – № 3. – С. 18 – 22.

16. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку: [монографія] / Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М., Галиця І. О. та ін.; [за ред. Ю. В. Кіндзерського]. – К.: ІЕП НАНУ, 2009. – 928 с.

17. Потенціал підприємства: формування та оцінка: [навч. посібн.] / Федонін О. С., Репіна І. М., Олексюк О. І. – К.: КНЕУ, 2006. – 316 с.

18. Степанов А. Я. Категория «потенциал» в экономике / А. Я. Степанов, Н. В. Иванова // Энциклопедия маркетинга [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.marketing.spb.ru/read/article/a66.htm>

19. Теоретичні основи конкурентної стратегії підприємства: [монографія] / Ю. Б. Иванов, О. М. Тищенко, Г. В. Назарова та ін.; [за заг. ред. проф. Ю. Б. Іванова, проф. О. М. Тищенка]. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 384 с.

20. Титарь О. В. Ефективний виробничий потенціал підприємства як категорія ринкової економіки / О. В. Титарь // Цифровой репозиторий ХНУГХ им. А. Н. Бекетова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.kname.edu.ua/2493.pdf/file_download

21. Тодосийчук А. В. Научно-технический потенциал социально-трудовой сферы / А. В. Тодосийчук // Экономист. – 1997. – № 12.

22. Цыгичко А. М. Сохранение и приумножение производственного потенциала страны / А. М. Цыгичко // Экономист. – 1992. – № 7. – С. 24 – 27.

23. Чевганова В. Я. До питання визначення економічної категорії «потенціал підприємства» / В. Я. Чевганова, Ю. В. Карпенко // Регіональні перспективи. – 2000. – № 2 – 3. – С. 9 – 10.

REFERENCES

- Abalkin, L. I. Dialektika sotsialisticheskoy ekonomiki [Dialectics of the socialist economy]. Moscow: Mysl, 1981.
- Anchishkin, A. I. Nauka – tekhnika – ekonomika [Science - Technology - economy]. Moscow: Ekonomika, 1989.
- Chevhanova, V. Ya., and Karpenko, Yu. V. "Do pyannia vyznachennia ekonomichnoi katehorii «potensial pidpriemstva»" [On the question of determining the economic category of "potential enterprise"]. Rehionalni perspektyvy, no. 2-3 (2000): 9-10.

- Fiedonin, O. S., Riepina, I. M., and Oleksiuk, O. I. Potensial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka [Potential Company: development and evaluation]. Kyiv: KNEU, 2006.
- Herasymchuk, Z. V., and Kovalska, L. L. Vyrobnychyi potensial rehionu: metodyka otsinky ta mekhanizmy ioho naroshchuvannia [The production potential of the region: methods and evaluation mechanisms of its capacity]. Lutsk: RVV LDTU, 2003.
- Honchar, O. I., and Halkina, Yu. H. "Evolutsiia katehorii «potensial pidpriemstva» ta ii rol v ekonomichnykh doslidzhenniakh" [Evolution of the category "potential enterprise" and its role in economic research]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vol. 3, no. 5 (2009): 245-247.
- Ignatenko, N. T., and Rudenko, V. P. Prirodno-resursnyi potensial territorii: geograficheskii analiz i sintez [Natural-resource potential of the area: The geographical analysis and synthesis]. Kyiv: Vyshcha shkola, 1986.
- Ivanov, Yu. B., Tyshchenko, O. M., and Nazarova, H. V. Teoretychni osnovy konkurentnoi stratehii pidpriemstva [The theoretical basis of competitive strategy]. Kharkiv: INZhEK, 2006.
- Kaliuzhna, N. H. "Traktuvannia termina «potensial» v ekonomitsi: kompleksnyi pidkhid" [The interpretation of the term "capacity" in the economy: an integrated approach]. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Ekonomichni nauky» vol. 1, no. 4 (178) (2011): 133-137.
- Kindzerskyi, Yu. V., Yakubovskyi, M. M., and Halytsia, I. O. Potensial natsionalnoi promyslovosti: tsili ta mekhanizmy efektyvnoho rozvytku [Potential national industry goals and mechanisms for effective development]. Kyiv: IEP NANU, 2009.
- Lychkin, Yu. V. "Potensial stroitel'nogo kompleksa" [Potential of the building complex]. Ekonomist, no. 6 (1997): 28-33.
- Lapin, E. V. Ekonomicheskii potensial predpriiatia [The economic potential of the company]. Sumy: Universitetskaia kniga, 2004.
- Mitsenko, N. H., and Shcherbakov, A. V. "Teoretychni zasady vyznachennia sutnosti katehorii «vyrobnychiy potensial pidpriemstva»" [The theoretical basis of defining the essence of the category of "production capacity of the enterprise"]. http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlut/19_3/302_Micenko_19_3.pdf
- Nemchinov, V. S. Ekonomiko-matematicheskie metody i modeli [Economic-mathematical methods and models]. Moscow: Nauka, 1967.
- Otenko, I. P. Metodologicheskie osnovy upravleniia potensialom predpriiatia [Methodological bases of management potential of the enterprise]. Kharkov: KhNEU, 2004.
- Plyshevskiy, B. P. "Potensial investirovaniia" [Potential investment]. Ekonomist, no. 3 (1996): 18-22.
- Stepanov, A. Ya., and Ivanova, N. V. "Kategoriia «potensial» v ekonomike" [Category "potential" in the economy]. <http://www.marketing.spb.ru/read/article/a66.htm>
- Tytar, O. V. "Efektyvnyi vyrobnychiy potensial pidpriemstva iak katehoriia rynkovoi ekonomiky" [Effective production capacity of the enterprise as a category of market economy]. http://eprints.kname.edu.ua/2493.pdf/file_download
- Todosiychuk, A. V. "Nauchno-tehnicheskii potensial sotsialno-trudovoy sfery" [Scientific and technical potential social and labor sectors]. Ekonomist, no. 12 (1997).
- Tsygichko, A. M. "Sokhranenie i priumnozhenie proizvodstvennogo potentsiala strany" [Preservation and enhancement of the productive capacity of the country]. Ekonomist, no. 7 (1992): 24-27.
- Voblyy, K. G. "Proizvoditelnye sily Ukrainy. Tekhnika, ekonomika i pravo" [The productive forces of Ukraine. Technology, economics and law]. Nauchnye zapiski Instituta narodnogo khoziaystva, no. 4-5 (1924): 126-149.
- Veyts, V. I. Potensialnye i kineticheskie proizvoditelnye sily mirovogo khoziaystva [Potential and kinetic productive forces of the world economy]. Moscow: Mysl, 1927.
- Zienina-Bilichenko, A. S. "Formuvannia upravlinskoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv iak innovatsiine dzherelo ikh rozvytku" [Formation of managerial potential industrial innovation as a source of development]. Derzhava ta rehiony, no. 4 (2009): 76-82.